

Berlinska deklaracija o otvorenom pristupu znanstvenom znanju

Predgovor

Internet je iz temelja promijenio praktičnu i ekonomsku stvarnost distribucije znanstvenog znanja i kulturne baštine. Po prvi put, Internet nam danas nudi priliku za izgradnju globalnog i interaktivnog prikaza ljudskog znanja, uključujući kulturnu baštinu, kao i jamstvo dostupnosti tom znanju u čitavom svijetu.

Mi, potpisnici, osjećamo obvezu da prihvatimo izazove Interneta kao nastajućeg djelotvornog medija za distribuciju znanja. Očito je da će takav razvoj omogućiti značajnu promjenu u naravi znanstvenog izdavaštva kao i postojećeg sustava osiguravanja kakvoće.

U skladu s idejama Budimpeštanske inicijative (Budapest Open Access Initiative), ECHO Charter-a te Bethesdanske izjave (Bethesda Statement on Open Access Publishing), sastavili smo prijedlog Berlinske deklaracije kako bismo promicali Internet kao djelotvorni instrument globalnog temelja znanstvenog znanja i ljudske misli, te kako bismo odredili postupke koje političari, istraživačke ustanove, ustanove koje novčano podupiru znanost, knjižnice, arhivi i muzeji trebaju razmotriti.

Ciljevi

Naša zadaća širenja znanja tek je djelomično ispunjena ako informaciju ne učinimo široko i jednostavno dostupnom društvu. Moramo podržavati nove mogućnosti širenja znanja, ne samo u klasičnom obliku, nego sve više i na način otvorenog pristupa putem Interneta. Otvoreni pristup definiramo kao sveobuhvatan izvor ljudskog znanja i kulturne baštine koje je potvrdila znanstvena zajednica.

Kako bismo ostvarili viziju globalnog i dostupnog prikaza znanja, budućnost Weba mora biti održiva, interaktivna i transparentna. Sadržaj i softverski alati moraju biti otvoreno dostupni i kompatibilni.

Definicija doprinosa otvorenom pristupu

Ustanovljavanje otvorenog pristupa kao vrijednog postupka u idealnim uvjetima podrazumijeva aktivnu obvezu svakog pojedinog proizvođača znanstvenog znanja i posjedovatelja kulturnog nasljeđa. Doprinosi otvorenom pristupu uključuju izvorne znanstvene rezultate, neobrađene podatke i medapodatke, izvornike, digitalne predstavke slikovnih i grafičkih materijala i znanstvenu multimedijску građu.

Doprinosi otvorenom pristupu moraju zadovoljavati dva uvjeta:

1. Autor(i) i nositelj(i) prava na takav doprinos jamče svim korisnicima slobodno, neopozivo, globalno pravo pristupa i dopuštenje da umnože, koriste, distribuiraju, prenesu i prikažu djelo, te pravo na izradu i distribuciju izvedenih djela, na bilo kojem digitalnom mediju za svaku odgovornu svrhu, uz odgovarajuću napomenu o autorstvu (standardi zajednice će i nadalje osiguravati mehanizme za provođenje odgovarajućeg pripisivanja autorstva i odgovornog korištenja objavljenog djela, kao što to čine i sada), kao i pravo na izradu manjeg broja tiskanih primjeraka djela za osobnu upotrebu.

2. Cjelovita verzija djela kao i svi priloženi materijali, uključujući napomenu o dopuštenju kako je navedeno gore, pohranjuje se (i stoga objavljuje) u odgovarajućem standardnom elektroničkom obliku u najmanje jednom online spremištu koje koristi prikladne tehničke standarde (kao što je Open Archive protokol) i kojeg podržava i održava akademska ustanova, znanstvena udruga, vladina agencija ili druga etablirana organizacija koja hoće omogućiti otvoreni pristup, neograničenu distribuciju, interoperabilnost i dugoročnu pohranu.

Podržavanje prijelaza ka načelu otvorenog elektroničkog pristupa

Naše organizacije su zainteresirane za daljnje promicanje novog načela otvorenog pristupa u cilju postizanja što veće dobrobiti za znanost i društvo. Zbog toga namjeravamo postići napredak

- potičući naše istraživače/primatelje novčane potpore da objavljuju svoje radove u skladu s načelom otvorenog pristupa,
- potičući posjedovatelje kulturne baštine da omoguće dostupnost svojih izvora na Internetu i time podrže otvoreni pristup,
- razvijajući sredstva i načine za vrednovanje otvoreno dostupnih doprinosa i elektroničkih časopisa kako bi se održali standardi kakvoće i dobre znanstvene prakse,
- zagovarajući priznavanje otvoreno dostupnih publikacija pri napredovanju u zvanjima,
- zagovarajući unutarnja mjerila doprinosa infrastrukturi otvorenog pristupa putem razvoja softverskih alata, osiguravanja sadržaja, stvaranja metapodataka ili objavljivanja pojedinačnih članaka.

Svjesni smo toga da proces prijelaza na otvoreni pristup mijenja postupke diseminacije znanja s obzirom na pravne i financijske aspekte. Naše organizacije žele naći rješenja koja će poduprijeti daljnji razvoj postojećih pravnih i financijskih okvira s namjerom da se omogući optimalno korištenje i dostupnost.

Berlinska Deklaracija (na engleskom jeziku) dostupna je na mreži:
http://www.zim.mpg.de/openaccess-berlin/berlin_declaration.pdf

Prijevod: Iva Melinščak Zlodi, Jadranka Stojanovski, Marina Mayer